

Környezet-, természet – és állatvédelmi stratégia

„Élhető Magyarországért”

Az Országos Polgárőr Szövetség környezet-, természet- és állatvédelmi stratégiája

I. Jövőkép

Az OPSZ célja, hogy hozzájáruljon az emberi társadalom és a természet harmonikus, hosszútávon fenntartható együttéléséhez Magyarországon és határainkon túl.

II. Küldetés

Az OPSZ Magyarország meghatározó, politikától mentes, non-profit szervezete. Az OPSZ hatékonyan érvényesíti a környezet-, természet- és állatvédelem érdekeit a döntéshozatalban és a gyakorlati munkában országos és helyi szinten egyaránt. Az OPSZ tevékenységét széles társadalmi bázis támogatja. Az OPSZ nyitott mindenki előtt, aki a szervezet céljaival egyetért. Az OPSZ elsősorban jogszabály sértések megelőzését végzi. Az OPSZ jelentős hangsúlyt fektet a szemléletformálásra és a jövő generációk oktatására.

III. Fő Stratégiai célok

1. Természetvédelem

Az OPSZ azon tevékenykedik, hogy a Magyarországon vadon élő állat- és növényfajok állománya kedvező védelmi helyzetbe kerüljenek, a meglévő élőhelyek továbbra is a természeti értékek megőrzését szolgálják, a veszélyeztetett fajok állománya stabilizálódjon vagy növekedjen. Ennek érdekében az értékeket veszélyeztető személyeket felszólítják cselekvésük beszüntetésére és a cselekményről értesítik az illetékes hatóságot (Nemzeti Park).

1.1. Természetvédelmi érdekérvényesítés

Az OPSZ szakmailag megalapozott álláspontot alakít ki a legfontosabb természetvédelmet érintő szakmapolitikai kérdésekben, az álláspontját képviseli és érvényesíti. Részletek a 2. számú mellékletben.

2. Környezetvédelem

A környezetre káros anyagok kijuttatásának megelőzése mindannyiunk közös ügye. Az OPSZ is abban érdekelt, hogy egészséges, tiszta környezetben élhessen minden ember. Ezért a polgárőrök is kiveszik részüket a káros és szennyező anyagok kijuttatásának megelőzéséből. A kijuttatott anyagok eltávolíttatása, a károsító személyek felderítése és a felelősségre vonás fontos feladata a szövetségnek.

2.1. Környezetvédelmi érdekérvényesítés

Az OPSZ szakmailag megalapozott álláspontot alakít ki a legfontosabb környezetvédelmet érintő szakmapolitikai kérdésekben, az álláspontját képviseli és érvényesíti. Az állampolgárok

környezetvédelmet érintő tevékenységét kellő odafigyeléssel kell ellenőrizni, és szükség esetén bátran fellépni a negatív hatások megelőzésére, a bekövetkezett károk mérséklésére, megszüntetésére. Kiemelt helyen szerepel a különböző veszélyességű hulladékok elhelyezése, tárolása, szándékos károkozás megelőzése, a bekövetkezett események jelentése a szakhatóságok felé. Részletek az 1. számú mellékletben.

3. Állatvédelem

Az emberrel együtt élő gazdasági és társ állatok tartáskörülményeinek, bánásmódjuk, sok esetben kínzásuk, bántalmazásuk széles társadalmi felháborodást kiváltó cselekmény. Ezek megelőzése, a tettesek figyelmeztetése, esetleges hatósági beavatkozás kérése minden állampolgár kötelessége. Jelentős előrelépést hozhat ezen a téren a polgárőrök tevékenysége.

3.1. Állatvédelmi érdekérvényesítés

Az OPSZ szakmailag megalapozott álláspontot alakít ki a legfontosabb állatvédelmet érintő szakmapolitikai kérdésekben, az álláspontját képviseli és érvényesíti. A tagok figyelő és felderítő munkájuk során kiemelt figyelmet fordítanak a haszon- és társállatok tartásának, használatának ellenőrzésére. Részletek a 3. számú mellékletben.

4. Szemléletformálás

Az OPSZ célja a környezet-, természet- és állatvédelem fontosságának, hazai és nemzetközi jelentőségének megismertetése és azok gyakorlati érvényesítése. A társadalom széles rétegeinek aktív bevonása a gyakorlati környezet-, természet- és állatvédelembe; A különböző érdekcsoportok ez irányú elkötelezettségének és a lakosság környezet-, természet- és állatvédelem iránt érzett felelősségének növelése. A szemléletformálás kiemelten fontos jelentőségű a különböző védelmi programokban. E munka hatékonyságának növelése érdekében az OPSZ előadásokat szervez, internetes oldalán – www.opsz.hu – ismertető anyagokat, fotókat, rendeleteket jelenít meg, egyéb kiadványok elkészítésével, további információs csatornák alkalmazásával járul hozzá tagjai és a lakosság ismereteinek szélesítéséhez. Az OPSZ részt vesz országos és helyi környezetvédelmi akciókban, és maga is kezdeményez ilyen eseményeket.

5. Képzés

Az OPSZ tagjai számára szakmai képzéseket szervez. A képzések az alapvető ismeretek elsajátítását szolgálják, melyek alapján a polgárőrök felismerik a környezetszennyező, természeti érték károsító és állatbántalmazó tevékenységeket. Az elméleti ismereteket magasan képzett szakemberek bevonásával tartandó előadásokon, internetes ismertetőben, valamint módszertani kiadványokban juttatja el tagjainak.

6. Kommunikáció

Az OPSZ célja, hogy széleskörű hazai ismertséget érjen el a társadalomban a megfelelő kommunikációs eszközök felhasználásával. Minden, a mai kor által biztosított, a társadalom különböző rétegeihez szóló információs csatornát igénybe vesz céljai eléréséhez. A kommunikációja során elsősorban a párbeszédre alapuló ismeretátadást részesíti előnyben a statikus felületek használata helyett. Az OPSZ honlapján létrehoz olyan információs felületet, melyen a várható intézkedések jogszabályi háttérét, az értesítendő illetékes hatóságok, valamint a civil szervezetek elérhetőségét kell elhelyezni.

A kommunikáció részét kell, hogy képezze a külső marketing is. Ezzel lehet a társadalmi elfogadtatását növelni a munkának, és újabb aktív tagokat megnyerni a munkának. Ennek érdekében rendszeresen híreket kell eljuttatni az írott és az elektronikus sajtó számára.

7. Pénzügyi stabilitás

Célunk, hogy az OPSZ Környezet-, Természet- és Állatvédelmi Munkacsoportja hosszú távú pénzügyi stabilitást érjen el. Különös tekintettel az alapkiadások és a prioritásként meghatározott környezet-, természet- állatvédelmi feladatok finanszírozására a pénzügyi források diverzifikációjával. A munkához szükséges források előteremtése érdekében együttműködési megállapodásokat kíván kötni állami szervekkel, társadalmi szervezetekkel, valamint pályázatokon kíván részt venni.

8. Szervezeti stabilitás

Az OPSZ arra törekszik, hogy a küldetése, jövőképe és a meghatározott stratégiai célkitűzések eléréséhez legalkalmasabb szervezeti struktúrát hozza létre, és ennek fenntartását biztosítsa. Célunk az OPSZ tagságának növelése, a tagok motiválása, tájékoztatása és képzése, hogy tagjaink segítségével társadalmi súlyunkat és tevékenységünket biztosítsuk.

9. Együttműködés

Az OPSZ hatékony együttműködésre törekszik minden hazai állami- és társadalmi szervezettel, magánszeméllyel, vállalkozással, intézménnyel, amennyiben ez elősegíti a meghatározott környezet-, természet- és állatvédelmi feladatok végrehajtását. Az együttműködés szintjei az OPSZ hierarchiájával arányosan változnak. A Polgárőr Egyesületek a helyi, térségi, a megyei szövetségek a megyei, regionális, az OPSZ pedig az országos és nemzetközi szervezetekkel létesítsen kapcsolatot, váljon együttműködő partnerré. Részletek a 4. számú mellékletben.

10. Tervezés, ellenőrzés

Az OPSZ szakmai és szervezet fenntartási tevékenységét rendszeresen aktualizált, rövid-, közép- és hosszú távú dokumentumokban megfogalmazott irányelvek és erre épülő munkaterv alapján végzi. Munkájáról rendszeresen beszámol a rendelkezésére álló fórumokon, különös tekintettel az OPSZ honlapon. Az ellenőrzés leghatékonyabb módja a külső értékelés, a visszacsatolás. A társadalmi elfogadás, a munka elismerése.

1. sz. melléklet: Környezetvédelem

E szakterületre vonatkozik leginkább az 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól. A környezetvédelem egyes szakterületeire száznál több törvény van érvényben.

Mire kell a polgárörnek figyelnie:

- Az emberi tevékenységeket úgy kell megszervezni, hogy
 - a) a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
 - b) megelőzze a környezetszennyezést;
 - c) kizárja a környezetkárosítást.
 - d) A környezethasználatot az elővigyázatosság elvének figyelembevételével, a környezeti elemek kíméletével, takarékos használatával, továbbá a hulladékkezelés csökkentésével, a természetes és az előállított anyagok visszaforgatására és újrafelhasználására törekedve kell végezni.
- A környezetkárosítás a következő területekre terjed ki: föld (*föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra*), levegő (*a légkör egészét védeni kell minden olyan mesterséges hatástól, amely azt, vagy közvetítésével más környezeti elemet sugárzó, folyékony, légnemű, szilárd anyaggal minőségét veszélyeztető, vagy egészséget károsító módon terheli*). víz (*a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére, felszíni vizek medrére és partjára*), élővilág (*valamennyi élő szervezetre, azok életközösségeire és élőhelyeire terjed ki*), épített környezet (*Az épített környezet védelme kiterjed a településekre, az egyedi építményekre és műszaki létesítményekre*), veszélyes anyagok és technológiák, hulladék (*kiterjed mindazon anyagokra, termékekre - ideértve azok csomagoló- és burkolóanyagait is -, amelyeket tulajdonosa eredeti rendeltetésének megfelelően nem tud, vagy nem kíván felhasználni, illetve, amely azok használata során keletkezik. A környezethasználó köteles a hulladék kezeléséről /ártalmatlanításáról, hasznosításáról/ gondoskodni*), zaj és rezgés (*kiterjed mindazon mesterségesen keltett energia kibocsátásokra, amelyek kellemetlen, zavaró, veszélyeztető vagy károsító hang-, illetve rezgésterhelést okoznak*), sugárzás (*A sugárzások környezetre gyakorolt káros hatásai elleni védelem kiterjed a mesterségesen keltett és természetes ionizáló, nem ionizáló és hőszugárzásokra.*)
- A környezet károsítás gyakoribb megnyilvánulásai:
 - a) illegális hulladék lerakás
 - b) veszélyes anyagok (pl. vegyszerek, üzem- és kenőanyagok, gyógyszerek, állati és emberi ürülék, állati tetemek és testrészek) helytelen tárolása, használata
 - c) illegális tüzelés (tarló, veszélyes anyagok pl. vegyszer, műanyag, gumiabroncs)
 - d) indokolatlan zajok
 - e) vízszennyezés

Az észlelt tevékenységet a település jegyzőjének vagy a területileg illetékes Környezet-, Természet- és Vízügyi Hatóságnak kell bejelenteni

2. sz. melléklet: Természetvédelem

E jogterületre vonatkozik a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről

- A vadon élő szervezetekre vonatkozó rendelkezések kiterjednek a faj minden egyedére, annak valamennyi fejlődési szakaszára, alakjára, állapotára, részére. (pl. tojás, fióka, lárva, báb, ikra, ebihal, és a szárny, karom, koponya, prém, kitömött állat is)
 - Tilos a vadon élő szervezetek gyűjtésének, pusztításának, vadon élő állatok befogásának, életük kioltásának olyan eszközét és módszerét használni, mely válogatás nélküli vagy tömeges pusztulásukkal, sérülésükkel, kíntásukkal jár (pl. csapóvas, hurok, verem, mérgezés)
 - Védett élő szervezet egyedének az országba történő behozatala, átszállítása, kivitele, mesterséges körülmények közötti szaporítása, tartása, természetbe, tenyésztésbe vonása, keresztezése, természetbe kijuttatása, értékesítése csak a Kormány által meghatározott feltételekkel és módon történhet.
 - A vadászható állatfajok (vad) körének meghatározására, vadászati idény és vadászati tilalom megállapítására a vad védelméről, a vadgazdálkodásról valamint a vadászatról szóló törvény rendelkezései az irányadóak.
 - Tilos a nem őshonos halfajok természetes vagy természetközeli vizekbe telepítése, továbbá halgazdasági célú halastavakból az ilyen halfajok más élővizekbe való juttatása.
 - A gazdálkodást a talajfelszín, a felszíni és felszín alatti formakincs, a természetes élővilág maradandó károsodása, a védett élő szervezetek, életközösségek tömeges pusztulása, biológiai sokféleségük számottevő csökkenése nélkül kell végezni.
 - Természeti területen - a jogszerűen beépített területek, valamint vízjogi engedéllyel rendelkező építmények kivételével - tilos a természetes és természetközeli állapotú vízfolyások, vizes élőhelyek partvonalától számított 50 méteren, tavak partjától számított 100 méteren belül, valamint a vízfolyások hullámterében új építmények elhelyezése.
 - Tilos az ásványok, ásványtársulások, ősmaradványok jogellenes károsítása.
 - Védett természeti területen a természetvédelmi hatóság engedélye szükséges különösen: kutatás, gyűjtés, kísérlet végzéséhez, a gyepek feltöréséhez, felújításához, felülvetéséhez, öntözéséhez, legeltetéshez, kaszáláshoz; nád és más vízinövényzet égetéséhez, irtásához, aratásához, gyepek- és parlagterület, tarló és szalma égetéséhez, valamint - a kijelölt és kiépített tűzrakóhely kivételével - erdőterületen tűz gyújtásához; horgászathoz;
 - A természetvédelmi hatóság engedélye szükséges védett növényfaj:
 - a) egyedének, virágának, termésének vagy szaporításra alkalmas szervének gyűjtéséhez;
 - b) egyedének birtokban tartásához, adásvételéhez, cseréjéhez, kertekbe, botanikus kertekbe történő telepítéséhez;
 - Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kíntása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.
- A természetvédelmi hatóság engedélye szükséges védett állatfaj
- a) állományának szabályozásához;
 - b) egyedeinek gyűjtéséhez, befogásához, elejtéséhez, birtokban tartásához, idomításához;
 - d) egyedének kikészítéséhez, preparálásához, a preparátumok birtokban tartásához, kártételének megelőzése érdekében riasztási módszer alkalmazásához;
 - l) egyede fészkeinek áttelepítéséhez;

- Elhullott, elejtett védett állat egyedét a megtalálónak a területileg illetékes Nemzeti Park igazgatóságához be kell jelentenie.
- A törvény erejénél fogva minden 2 m mélységet meghaladó természetes barlang védett. A barlangokban végzett minden nemű emberi tevékenység engedélyköteles.
- **63. § (1) A települési - fővárosban a fővárosi - önkormányzat képviselő-testülete önkormányzati természetvédelmi őrszolgálatot működtethet. A települési - fővárosban a fővárosi - önkormányzat az önkormányzati természetvédelmi őrszolgálat megalakítása előtt az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről meghatározott együttműködési megállapodást köt a rendőrséggel.**

Mire kell figyelnie a polgárőrnek:

- Védett növények gyűjtése (védett területen a nem védett növények gyűjtése, szedése is tilos)
- Védett növények árusítása, szállítása, tárolása
- Védett növények termesztése kiskertekben
- Védett növények élőhelyének bolygatása (szántás, tárcsázás, égetés, letakarás, anyag elhelyezés)
- Védett állatok pusztítása (lelövés, mérgezés, csapdázás)
- Védett állatok fészkeinek tönkretétele (leverés, szétlövés, templomtorony lezárás, odúnyílás elzárás, költő üregek tönkretétele – gyurgyalag, fészkes fa kivágás)
- Védett állatok illegális befogása (csalimadárral, hálóval, élvefogó ketreccel)
- Védett állatok tartása
- Védett állatok értékesítése
- Védett állatok preparálása és a preparátumok kihelyezése pl. lakásban, külső felületeken)
- Barlangokban végzett illegális tevékenység (eltömítés, feltöltés, magáncélú használat)

3. sz. melléklet: Állatvédelem

E szakterületre vonatkozik az 1998. évi XXVIII. törvény - az állatok védelméről és kíméletéről

Mire figyeljen a polgárőr:

- Aki állatot tart, köteles a jó gazda gondosságával eljárni, az állat fajának, fajtájának és élettani szükségleteinek megfelelő életfeltételekről, az állat megfelelő és biztonságos elhelyezéséről, szakszerű gondozásáról, szökésének megakadályozásáról gondoskodni.
- A szabadban tartott állatok számára - azok természetes viselkedését is figyelembe véve - biztosítani kell olyan területet, illetve létesítményt, ahol azok veszély esetén, valamint az időjárás káros hatásaival és az egészségre ártalmas hatásokkal szemben védelmet találnak.
- Állatviadal tartása tilos
- Az állat elűzése, elhagyása vagy kitétele (pl. járműből) tilos.
- Az állat életét elfogadható ok vagy körülmény nélkül kioltani nem szabad.
- Tilos macska vagy eb prémjét, valamint az ilyen prémet tartalmazó terméket forgalomba hozni, értékesítés céljából tartani, értékesítésre felajánlani vagy terjeszteni
- Az állat életének kioltása kizárólag kábítás után történhet (pl. falusi disznóvágás!). A kábítási kötelezettség nem vonatkozik a gerinctelen állatokra, a háztartásban élelmezési célra levágott baromfira, nyúlra, valamint arra az esetre, ha az állat életének kioltását szükséghelyzet indokolja.
- A veszélyes állat tartási helyéül szolgáló ingatlanon, ingatlanrészben az állat fajának feltüntetésével a veszélyre felhívó jól látható tartós jelzést kell elhelyezni.
- Az állattartó veszélyes állatát közterületen csak átmenetileg, közvetlen és állandó felügyelettel, ember és állat életét, testi épségét nem veszélyeztetve tarthatja.
- Állatkert, állatbemutató hely, állatmenhely, állatpanzió létesítése mindig hatósági hozzájárulás birtokában végezhető
- A kistestű ebeket 10 m²-nél, közepes testűeket 15 m²-nél, nagytestűeket 20 m²-nél kisebb területen, továbbá kistestű ebeket négy, közepes testűeket hat, nagytestűeket pedig nyolc méternél rövidebb eszközzel tartósan kikötve tartani nem éppen állatbarát dolog.
- Az állat ürülékét az állattartó a közterületről köteles eltávolítani, ennek elmulasztása esetén, az állattartó ugyanis pénzbírsággal sújtható.
- Szabálysértést valósíthatunk meg ugyanakkor, a kutya felügyelet nélkül hagyása, illetve póráz, avagy szájkosár nélküli sétáltatása esetében is.

A fenti események észlelése esetén az intézkedésre legtöbbször a település jegyzője jogosult. Sokat javíthat a polgárőr a gazdasági és társállatok élethelyzetén sokszor már azzal is, hogy felhívja az állat tulajdonosának a figyelmét a helytelen állapotra. Az állattartást minden önkormányzat helyi rendeletben is szabályozza. Érdemes ezt is tanulmányozni és a törvényi elvárásokkal szinkronban alkalmazni és eljárni.

4. sz. melléklet: Együttműködési szerződéskötésre javasolt szervek és szervezetek

- Vidékfejlesztési Minisztérium Környezetvédelmi Államtitkárság
 - a) Nemzeti Park Igazgatóságok
 - b) Országos Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Szakhatóság
- Országos Magyar Vadászkamara
- Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Magyar Természetvédők Szövetsége
- Levegő Munkacsoport
- Czerny Róbert állatvédelmi ombudsman
- Fehérkereszt Állatvédő Liga
- Természet Búvár című folyóirat